

- 2) ухвалити спеціальний Закон "Про аграрні кластери" та внести відповідні поправки до Закону "Про інноваційну діяльність", якими потрібно чітко регламентувати поняття аграрного кластера в контексті інноваційного розвитку аграрної галузі та основних засад його функціонування на території України. У цьому ж руслі необхідно розробити та прийняти підзаконні нормативно-правові акти центральних та місцевих органів влади, які визначатимуть методологічну та організаційну базу функціонування аграрних кластерів;
- 3) сформувати мережу інформаційних та консультаційних структур, які забезпечать підтримку створення аграрних кластерів і дадуть змогу отримати необхідні консультації щодо функціонування таких структур;
- 4) забезпечити створення системи навчання фахівців, орієнтованих на створення і зміцнення нових аграрних кластерних систем, що враховують специфіку, потреби і перспективи розвитку аграрної галузі;
- 5) всебічно й об'єктивно вивчати передовий світовий досвід формування кластерних структур в аграрній галузі економіки, зокрема стосовно створення нових робочих місць, підвищення продуктивності праці та впровадження дієвих форм мотивації праці.

Зазначені напрями розвитку аграрних кластерів на території України покликані сприяти підвищенню конкурентоспроможності аграрних підприємств як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, а також покращувати результативність їх функціонування. Як свідчить світовий досвід, кластерний варіант організації та управління процесом розвитку соціально-економічних відносин у селі дає змогу підняти рівень життя населення на сільських територіях. Основою розв'язання цієї задачі повинно стати соціальне партнерство всіх діючих у сільській місцевості структур (як у соціальній, так і в матеріальних сферах). Світовий досвід дає підстави зробити висновок про те, що застосування кластерних структур в агропромисловому виробництві України дасть змогу перейти в аграрному секторі до сталого економічного розвитку виробництва [2].

Висновки та перспективи подальших розробок. Світовий економічний досвід останніх десятиліть підтверджує, що для розвитку аграрної галузі України на інноваційній основі необхідно використати практику розвитку високоефективних кластерних структур як територіальних об'єднань взаємозалежних підприємств. Впровадження кластерних технологій об'єднання підприємств в аграрній сфері буде сприяти зростанню ділової активності підприємницьких структур, поліпшенню інвестиційного клімату, розвитку в них соціальних, економічних, інформаційних та інтеграційних систем, що, своєю чергою, неодмінно дасть імпульс для більш інтенсивного розвитку аграрного підприємництва. Кластерні моделі можуть стати одним з ефективних засобів формування конкурентних переваг вітчизняних аграрних підприємств, підвищення ефективності виробництва за рахунок вертикальної та горизонтальної інтеграції окремих галузей і підприємств, впровадження інновацій у виробничий процес і на цій основі – забезпечення сталого розвитку всієї економіки країни.

Література

1. Артюх Т.О. Маркетингове забезпечення діяльності підприємств на овочевому ринку в структурі кластерних формувань / Т.О. Артюх // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 3. – С. 144-148.

2. Бакум В.В. Самоорганізація в агропромислових регіональних кластерах / В.В. Бакум // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 1. – С. 21-27.
3. Нагірна Л.В. Інновації як умова формування конкурентних переваг підприємства / Л.В. Нагірна. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/2_ANR_2010/Economics/6_55803.doc.htm.
4. Портер М. Международная конкуренция : пер. с англ. / М. Портер; под ред. и с предисловием В.Д. Щетинина. – М. : Изд-во "Междунар. отношения", 1993. – 896 с.
5. Посібник з кластерного розвитку. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.sme-ukraine-inform.org.ua>.
6. Про інноваційну діяльність: Закон України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/cgi.../laws/main.cgi?>.
7. Шрьодер Ж. Кластерний підхід у стратегії регіонального розвитку / Ж. Шрьодер // Місцевий та регіональний розвиток в Україні: виклики та можливості : зб. матер. Міжнар. конф. – К. : травень 2005. – С. 30-42.

Смолинский В.Б. Инновационное обновление аграрной отрасли на основе кластерного подхода

Представлены понятие инноваций, их специфика и особенности в аграрных предприятиях. Рассмотрены теоретические подходы к определению сущности аграрных кластеров и представлены особенности этих группировок. Показан опыт функционирования аграрных кластеров в развитых странах мира. Проанализированы основные причины, сдерживающие развитие кластеров в аграрной отрасли экономики Украины. Предложены направления инновационного обновления аграрной отрасли на основе кластерного подхода в Украине. Обоснована необходимость определенных действий, необходимых для развития аграрных кластеров на территории Украины.

Ключевые слова: аграрная отрасль, кластеры, инновации, аграрные предприятия, инновационное обновление.

Smolinskyy V.B. Innovative renewal of agrarian branch on the basis of the cluster approach

The concept of innovation, their nature and their characteristics in agrarian enterprises are presented. Theoretical approaches to the definition of agrarian clusters and are the features of these groups are considered. The experience of the functioning of agrarian clusters in the developed countries of the world is shown. The main reasons hampering the development of clusters in the agrarian sector of Ukraine's economy is analyzed. The directions of innovative renewal of the agrarian sector on the basis of the cluster approach in Ukraine are offered. Needed for certain actions required for the development of agrarian clusters in the territory of Ukraine are substantiated.

Keywords: agrarian branch, innovation, clusters, agrarian enterprises, innovative renewal.

УДК 330.341

Доц. Т.А. Городня, канд. екон. наук;
магістрант Г.А. Гринишун – Львівська КА

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз досліджень інноваційної діяльності; розглянуто важливість активізації інноваційної діяльності; досліджено інноваційний потенціал підприємства; проведено аналіз інноваційної діяльності обраного підприємства; представлено складові інноваційної діяльності за п'ять років; розраховано ризиковість інноваційної діяльності та ймовірність ризику інноваційного проекту.

Ключові слова: інновації, діагностика, інноваційний потенціал, структура, показники, ризик інноваційної діяльності.

Постановка проблеми. На сучасному етапі важливу роль в розвитку національної економіки відіграють інновації. Впровадження та застосування інно-

вацій в діяльності підприємства сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку виробничої, торговельної, комерційної та іншої діяльності. Інноваціям належить вагоме місце в ринковій частці ведення бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток теорії й практики інноваційної діяльності досліджували зарубіжні вчені, серед яких: П.Н. Завлін, Н. Мончев, В.М. Нестеров, І. Перлакі, В.О. Проскуріна, Б. Твісс, В.І. Ткач, А.С. Тухтарова, П. Уайт, Р. Фостер, В. Хартман, В.Е. Шукшунов, Й.А. Шумпетер та ін. До наукового лексикону термін інновації вперше ввів Й. Шумпетер, що в буквальному перекладі означає "втілення наукового відкриття, технічного винаходу в новій технології або новому виді виробу". А.В. Гриньов трактував, що новацію потрібно розглядати як певне ціле, неподільне, однорідне і тотожне самому собі протягом усього життєвого циклу нововведення [2].

Автори Н. Чухрай та Р. Патора наводять такі трактування поняття "інновація" [3]: інновація – мистецтво надання ресурсам нових можливостей для створення цінностей; інновація – це зміна в процесах (старі товари виготовляють новими способами); інновація – це кінцевий результат інноваційної діяльності, що набув втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг. Отже, можна запропонувати таке визначення поняття "інновації": це інструмент зміни матерії, визначений у часі, просторі і задіяних ресурсах, який не використовували раніше до цього моменту в заданому просторовому вимірі.

Постановка завдання. На основі викладеного можна провести дослідження щодо впровадження інновацій в діяльність підприємства та дослідити можливий ризик.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах конкуренції активна інноваційна діяльність підприємств дедалі більше визначає успіх підприємницької діяльності в сфері нововведень. Нові ідеї та продукти, нові технології й організаційні рішення виводять підприємства з кризових ситуацій і гарантують їм фінансову стабільність.

Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність" № 40-IV 04.07.2002 зі змінами і доповненнями, згідно з іншими внесеними Законами України, інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [1].

Комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності є його інноваційний потенціал. Поняття "потенціал" означає здатність і готовність будь-якої організації реалізувати інноваційні процеси. Інноваційний потенціал підприємства – це сукупність усіх наявних матеріальних і нематеріальних активів підприємства, які використовують у процесі здійснення інноваційної діяльності [2]. Він містить усі ресурси, що можуть дати змогу досягти конкурентних переваг підприємства з використанням інновацій.

На сьогодні впровадження інновацій в діяльність підприємства є можливою у разі використання сценарного підходу, що враховує фінансові можливості та поточний техніко-технологічний рівень виробництва. Варто розрізняти такі сценарії технічної перебудови суб'єктів господарювання: 1) сценарій заснований на реалізації заходів, спрямованих на модернізацію техніки і технологій, тобто техніко-технологічний розвиток без істотних інвестицій; 2) сценарій передбачає разом із заходами, передбаченими за першим варіантом, залучення значних інвестицій в технічне переозброєння виробництва; 3) сценарій передбачає широкомасштабне технічне переозброєння і реалізацію заходів щодо інноваційно орієнтованого розвитку ресурсного потенціалу підприємства.

Перший сценарій розвитку передбачає розроблення і впровадження у виробництво винаходів і раціоналізаторських пропозицій, розроблених співробітниками підприємства; розширення асортименту обладнання, що випускається; розроблення і реалізація ефективної політики в області забезпечення якості продукції; підвищення рівня інтелектуальних ресурсів; використання ресурсо- і енергоощадних технологій. Другий сценарій розвитку підприємств передбачає: скорочення виробничих витрат за рахунок впровадження передових технологій, впровадження автоматизованих систем управління матеріальними і ресурсопотоками, перероблення і використання відходів виробництва; організація виробництва нових видів інноваційної продукції. Реалізація третього сценарію передбачає: залучення зовнішніх і консолідацію внутрішніх фінансових і інвестиційних ресурсів для реалізації комплексної програми модернізації та реконструкції виробництва; формування компенсаційного механізму на основі принципу стратегічного ресурсно-інноваційного заміщення; удосконалення кадрового забезпечення виробництва на основі розвитку і нарощування інтелектуальних ресурсів підприємства.

Проведемо дослідження процесу впровадження інновацій у діяльність обраного підприємства – ТОВ "Ареон", що спеціалізується на побутовій хімії. Так, технологічний процес виготовлення продукції ТОВ "Ареон" складається з багатьох етапів. Інноваційність підприємства полягає у впровадженні нового, удосконаленого компонента продукції, що застосовується зокрема в пральних порошках і не містить фосфатів. Так, провівши оцінювання інноваційної діяльності за найважливішими складовими, заносимо дані до таблиці.

Табл. 1. Складові інноваційної діяльності ТОВ "Ареон" за 2008-2012 роки

Складові інноваційної діяльності	Роки					
	2008	2009	2010	2011	2012	середнє
Фінансова	0,251	0,007	0,267	0,262	0,335	0,224
Технологічна	0,007	0,1005	0,050	0,116	0,257	0,106
Інформаційна	–	0,198	0,177	0,230	0,480	0,217
Інвестиційна	0,350	0,050	0,156	0,340	0,336	0,246
Середнє значення	0,152	0,090	0,163	0,237	0,352	–

Джерело: розроблено авторами

І, на основі табличних даних, будемо діаграму складових інноваційної діяльності ТОВ "Ареон" за 2011 та 2012 рік (впровадження інновацій)

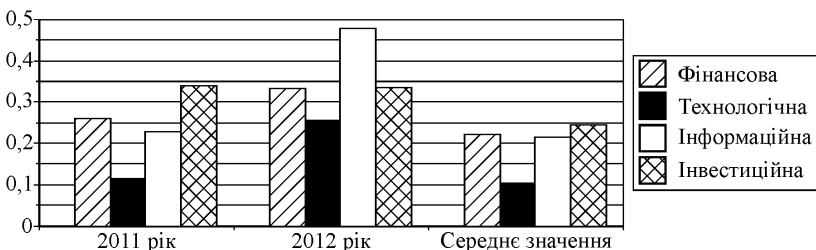

Рис. 1. Діаграма складових інноваційної діяльності ТОВ "Ареон" за 2011 та 2012 роки (впровадження інновацій)

На основі розрахунків бачимо, що інноваційна діяльність ТОВ "Ареон" щодо нового, удосконаленого компонента продукції, який застосовують в побутовій хімії за всіма складовими є найвища в 2011 та 2012 роках. Тобто, виготовлення продукції є інноваційно доцільним. Далі дослідимо коефіцієнт ризику інноваційної діяльності, який визначають так:

$$K = \frac{Y}{C}, \quad (1)$$

де: Y – максимально можлива сума збитків, грн; C – обсяг власних фінансових ресурсів із врахуванням точно відомих надходжень засобів, грн. Так, провівши розрахунок за коефіцієнтом ризику в розрізі п'яти років, заносимо дані в таблицю. Як бачимо з табличних даних, коефіцієнт ризику інноваційного проекту ТОВ "Ареон" є зростаючим у 2012 р., коли було впроваджено удосконалений компонент продукції, який застосовують в побутовій хімії. Тобто, все ж інноваційний проект є дещо ризикованим з часткою ризику – 54 % в 2012 році.

Табл. 2. Коефіцієнт ймовірного ризику інноваційного проекту ТОВ "Ареон" за 2008-2012 роки

Показники	Роки					Зміна 2012 року до: +/-	
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2011
Коефіцієнт ризику	0,47	0,57	0,37	0,36	0,54	0,07	0,18

Джерело: розроблено авторами

Отже, проведемо оцінювання ймовірного ризику інноваційного проекту ТОВ "Ареон", використовуючи розрахункові дані табл. 2, але беручи до уваги лише 2011 та 2012 роки (впровадження інновацій).

$$K = \frac{0,36}{0,54} = \frac{36\%}{54\%} = 0,667 = 66,7\%$$

Оскільки $K < 1$, то це означає, що інноваційний проект вигідно реалізувати, оскільки ризик виникнення загрози невисокий. Отже, дослідивши впровадження інновацій у діяльність обраного підприємства, ми показали всі складові інноваційної діяльності за п'ять років та проаналізували ступінь ризику інноваційного проекту.

Висновки. З наведеного можна зробити такі висновки. Механізм впровадження інновацій у діяльність підприємства складається з чітко виважених шляхів, конкретного економічного сценарію, детального дослідження за скла-

довими інноваційної діяльності в розрізі певного періоду часу, а також обов'язково проведення діагностики ймовірності ризику інноваційного впровадження в діяльність підприємства.

Література

1. Закон України "Про інноваційну діяльність". – 2010. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
2. Гриньов А.В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. – № 12. – С. 12-17.
3. Чухрай Н.І. Товарна інноваційна політика : підручник / Н.І. Чухрай, Р.В. Патора. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 398 с.

Городня Т.А., Гриншпун Г.А. Внедрение инноваций в деятельность предприятия

Проведен анализ исследований инновационной деятельности; рассмотрена важность активизации инновационной деятельности; исследован инновационный потенциал предприятия; проведен анализ инновационной деятельности выбранного предприятия; представлены составляющие инновационной деятельности за пять лет; рассчитан риск инновационной деятельности и вероятность риска инновационного проекта.

Ключевые слова: инновации, диагностика, инновационный потенциал, структура, показатели, риск инновационной деятельности.

Gorodnya T.A., Grinchpun G.A. Introduction of innovations is in activity of enterprise

The analysis of researches of innovative activity is conducted; considered importance of activation of innovative activity; investigational innovative potential of enterprise; the analysis of innovative activity of select enterprise is conducted; the constituents of innovative activity are presented for five years; the constituents of innovative activity are presented for five years; risk of innovative activity is expected and probability of risk of innovative project.

Keywords: innovations, diagnostics, innovative potential, structure, indexes, risk of innovative activity.

УДК 338.43:330.123.7

Здобувач О.І. Ступень¹ – Львівський НАУ

РАЦІОНАЛЬНЕ ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ ВИРОБНИЦТВА У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Сформульовано сутність та обґрунтовано значущість раціонального відтворення засобів виробництва, показано форми, типи та джерела відновлення основних засобів, подано їх структурну характеристику, особливості відтворення в аграрній сфері. Висвітлено й удосконалено методику економічної діагностики відтворення та ефективного використання засобів виробництва. Під ефективним раціональним відтворенням запропоновано розглядати такий тип відтворення, при якому досягається позитивна динаміка кількісних і якісних змін у капіталі, що забезпечує максимальний вихід продукції за мінімальних витрат ресурсів.

Ключові слова: ефективне використання, засоби виробництва, раціональне відтворення.

Постановка наукової проблеми. У пореформений період в аграрних підприємствах значно підвищилась потреба реалізації заходів, що забезпечать раціональне відтворення й ефективне використання засобів виробництва. Це

¹ Наук. керівник: доц. М.С. Богіра, канд. екон. наук